

september 2011 nr. 45

INFO LGOG KRING TER HORST

Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap afd Ter Horst
Opgericht 1 januari 1974

INFO LGOG KRING TER HORST

Eenentwintigste jaargang, nummer 45, september 2011

Een uitgave van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap afdeling Ter Horst.

INFO LGOG verschijnt twee maal per jaar. De oplage is 200 exemplaren.

REDACTIE INFO LGOG

Dhr. J.H. Jenniskens (Jos)
Engelerveld 14, 5961 DP Horst.
Telefoon: (077)3982948
Telefoon: 06-13636386
mailadres: josjenniskens@home.nl

Dhr. J.T.L. Duijf (Jan)
Kloosterstraat 19, 5961 GE Horst
Telefoon: (077)3988322
Mailadres: jtlduijf@hetnet.nl

Redactieadres: Engelerveld 14, 5961 DP Horst, telefoon 077 398 2948
e-mail: josjenniskens@home.nl

INHOUDSOPGAVE

Van de redactie

Bij aanvang van het nieuwe seizoen

Rubriek historicus Wim Moorman

Een verrassing betreffende een bijenboekje

Interview Mart van Issum van het Oude Kerkhof

Lezing Via Belgica en Via Mosae

Avondwandeling door Griendtsveen

Interview Frans Steeghs van het Peelmuseum

Ideeënwedstrijd kasteelruïne

Verslag van de LGOG reis naar Picardië

Rubriek archeoloog Xavier van Dijk

Programma 2011-2012

Jubilarissen LGOG Ter Horst

Bestuur LGOG kring Ter Horst

VAN DE REDACTIE

De vernieuwing van ons verenigingsblad blijft onze aandacht houden: door het invoeren van interviews en vaste rubrieken proberen we nog wat meer leven in de brouwerij te brengen. 'Geschiedenis als beleving' vormt per slot van rekening een belangrijk onderdeel van de LGOG-activiteiten. Historische reizen en wandelingen zijn bijzonder populair bij onze leden. Aan Wim Moorman is gevraagd om in een vaste rubriek te schrijven over 'historische sensaties'. In de vrije rol die hem op het lijf geschreven is.

Xavier van Dijk gunt ons een persoonlijke blik in de keuken van de archeologie.

U begrijpt dat de redactie verguld is met de vaste inbreng van deze ervaren schrijvers en publicisten.

Ongetwijfeld was het onder ogen krijgen van een bijenboekje uit 1598 voor Lottumer Jan Hendrix een historische sensatie van de bovenste plank. Hij schreef er een mooi stuk over.

Er is de redactie veel aan gelegen om vanuit alle kernen van Horst aan de Maas regelmatig bijdrages te ontvangen voor publicatie in ons blad. Als er mensen zijn die actief bij willen dragen aan de regelmatige toevoer van artikelen over het verleden van hun eigen kern, dan kunnen ze contact met de redactie opnemen.

Tenslotte willen we onze lezers oproepen om vooral, mondeling of schriftelijk, te reageren op de vorm en inhoud van INFO LGOG.

De redactie

BIJ AANVANG VAN HET NIEUWE SEIZOEN

Marcel van den Munckhof, voorzitter

Kring Ter Horst van het LGOG begint aan het 38^e seizoen. Dat begin zal meteen feestelijk zijn: de kring mag zich verheugen in een trouwe schare leden en degenen die het langst lid zijn, worden binnenkort in het zonnetje gezet! Het Genootschapsbestuur van LGOG heeft vorig jaar besloten om trouwe leden een dankbetuiging te gaan geven in de vorm van een speldje. Leden komen hiervoor na 25 jaar in aanmerking; bij 40 jaar wordt opnieuw aandacht aan hen besteed en bij 50 jaar nogmaals. Om al deze leden te feliciteren en te danken zal op woensdag 5 oktober een feestelijke bijeenkomst plaatsvinden; als u wilt weten wie daarvoor in aanmerking komen, verderop in deze editie vindt u alle namen. Uiteraard bent u allemaal uitgenodigd!

Ledenbinding is een regelmatig terugkerend item in de bestuursvergaderingen. Onlangs heeft het bestuur besproken wat het beleid in "lief en leed" dient te zijn. We merkten zelf dat we een duidelijk beleid hierin misten, vooral wanneer leden ons komen te overlijden. Besloten is nu dat het bestuur bij huwelijken, huwelijksjubilea en dergelijke alleen zal reageren als leden het ons kenbaar maken (via advertentie of kaarten). Bij overlijden zullen wij in geen geval advertenties plaatsen. Wanneer wij als vereniging formeel in kennis worden gesteld van het overlijden, plaatsen wij – voor alle leden – een kort bericht op onze website tot 14 dagen na de begrafenis c.q. crematie. Bij overlijden van bestuursleden en oud-bestuursleden zorgen wij voor een bloemenhulde en, voor zover mogelijk, voor een aanwezigheid van een delegatie bij de uitvaart. Tevens wordt er voor een "in memoriam" in Info LGOG gezorgd. Alle pas overleden leden worden – en dat is een duidelijke wijziging van de gewoonte van de afgelopen jaren – op de eerstvolgende vergadering aan het begin kort genoemd. Tenslotte worden alle overleden leden herdacht tijdens de jaarvergadering, zoals we dat nu ook al jaren doen.

Het nieuwe seizoen lijkt veelbelovend te worden. Als bestuur hebben we gezocht naar lezingen en activiteiten die verschillende historische aspecten behandelen maar die zoveel mogelijk bij de (lokale) actualiteit aanhaken. In september beginnen we met een lezing over het plaatselijke kasteel Ter Horst. Vorig jaar verschenen er in de regionale pers enkele artikelen waarin sprake was van een complete heropbouw van de ruïne Ter Horst. Het leek bijna alsof er een mysterieus comité bestond (waarvan uw voorzitter ook deel uitmaakte!) dat in het diepste geheim allerlei snode plannen smeedde. Niets is echter minder waar: het was een groepje dat bestond uit een aantal vertegenwoordigers uit de bouwwereld, historische verenigingen en aanverwante organisaties en dat de mogelijkheden die de ruïne biedt, onderzocht. De voorzitter van de stichting tot behoud van de ruïne is in die brainstormsessies betrokken en zal tijdens de septemberlezing vertellen over hoe het kasteel was en zo mogelijk met de aanwezigen discussiëren over hoe het nu is en kan worden.

Voor liefhebbers van architectuur hebben we in november een lezing gepland over Alphons Boosten. Deze Maastrichtse architect heeft in onze contreien talloze kerken gebouwd waaronder die van Horst (St.-Lambertus), Grubbenvorst, Melderslo en Geijsteren. Deze kerken bestaan inmiddels 60 jaar. We hebben een enthousiaste Maastrichtse architect bereid gevonden de rol van Boosten te verhelderen en met name ook het (kunst-)historische belang van zijn werk te duiden.

Liefhebbers van Oud Schrift kunnen in december hun hart ophalen. Een Limburgse experte zal tijdens de decemberlezing vertellen over haar deskundigheid; in januari staat een lezing gepland over misschien wel het meest besproken onderwerp, het "weer". Na een prachtig en droog voorjaar

beleefden we een bijzonder matige en natte zomer: het klimaat lijkt op de kop te staan. Graag willen we dit eens in natuurhistorisch perspectief plaatsen en daarom hebben we iemand uitgenodigd die ons over de zin en onzin van de klimaatdiscussie kan vertellen.

Voor de wintercursus worden de afspraken momenteel, bij het samenstellen van dit schrijven, gemaakt. De bedoeling is in elk geval om een *capita selecta* uit de Limburgse kerkgeschiedenis te geven. Na alle publiciteit en ophef van de laatste tijd vond het bestuur van de kring het een goed idee om wat meer achtergronden van de regionale kerkhistorie te gaan bespreken.

De bijna traditionele bijeenkomsten zoals een korte excursie en het bezoek aan een van de parochiekerken in de kernen zal natuurlijk in de komende periode ook weer plaatsvinden. Alle leden ontvangen, zoals gewoonlijk, een uitnodiging per post of per e-mail hiervoor.

Ons publicatie-orgaan Info LGOG vernieuwt ook; de stijl verandert en dat bleef niet onopgemerkt. De redactie sleutelt verder aan de formules en wij verwachten dat ook dit nummer zich verder ontwikkelt in de door hen en ons gewenste richting. Info LGOG kan daardoor de lange termijn waarborgen, ons "geheugen" zijn. De rol van de website www.lgogterhorst.nl is om juist op de directe actualiteit in te spelen en aankondigingen en dergelijke te doen. Het bestuur dankt de redactie van Info LGOG voor de inzet en wenst hun veel succes toe met de nieuwe nummers.

Van harte hopen wij u op een of meerdere van onze activiteiten te begroeten. Hebt u opmerkingen of suggesties, neem contact met ons op (onze adressen vindt u achterin); wij zullen dan kijken en bespreken wat de mogelijkheden zijn.

HISTORISCHE SENSATIES

Wim Moorman

Een stukje graag over historische sensaties, luidde het verzoek. Of beter: mijn historische sensaties. Nooit enige gedachte aan gewijd, maar goed: u vraagt, wij draaien.

Eerst maar eens dat begrip: 'historische sensatie'. In 1920 gemunt door historicus Johan Huizinga (1872-1945), zo blijkt. Tal van geschiedfilosofische en –theoretische verhandelingen zijn er daarna verschenen over de betekenis van deze term. Maar hoe definieerde de meester zelf de historische sensatie? Als 'een gevoel van onmiddellijk contact met het verleden, een sensatie even diep als het zuiverste kunstgenot, een bijna extatische gewaarwording van niet meer mijzelf wezen, van over te vloeien in de wereld buiten mij, de aanraking met het wezen der dingen, het beleven der Waarheid door de historie, de vatbaarheid voor de onmiddellijke historische suggestie.' Nemen we die definitie letterlijk, dan kan deze bijdrage hier eindigen. Ik kan me namelijk niet herinneren ooit, oog in oog met een historisch document, object of gebouw, 'een bijna extatische gewaarwording van niet meer mijzelf wezen' te hebben beleefd.

Anders wordt het als we de woorden van Huizinga wat ruimer interpreteren. Op internet vond ik ergens de volgende omschrijving van het begrip 'historische sensatie': 'Het plotselinge besef dat iemand kan overvallen even contact te hebben met het verleden. Die sensatie is strikt persoonlijk. Ook is de trigger voor dit effect voor iedereen anders.' Hoewel dit me niet bepaald voorkomt als een adequate interpretatie van Huizinga's woorden, biedt deze definitie in het verband van deze bijdrage toch meer perspectieven (even afgezien dan van het laatste zinnetje).

'Het plotselinge besef dat iemand kan overvallen even contact te hebben met het verleden.' Overvalt mij dat besef wel eens?

Een pasklaar antwoord op deze nooit eerder aan mezelf gestelde vraag heb ik niet meteen voorhanden. Daarom enig zelfonderzoek. Ik laat de vier dagen die ik onlangs in Praag doorbracht nog eens de revue passeren. Veel geijkte historische attracties gezien: de Karelsbrug, het joods kerkhof, de burcht, het Strahovklooster en noem verder maar op. Ergens overvallen door het plotse besef even in contact te staan met het verleden? Om eerlijk te zijn: nee. Ik werd er vooral overvallen door het besef dat Praag een toeristische magneet is. Achteraf beredeneerd zeg ik ook: juist omdat je geacht wordt op dergelijke locaties een historische sensatie te beleven, beleef je haar niet. Bijna per definitie verhindert het feit dat je er op voorbereid bent iets geweldigs of unieks te aanschouwen, de historische sensatie. Zo werkte het althans bij mij, in Praag. Beleefde ik er dan helemaal geen historische sensatie? Toch wel, realiseer ik me nu. Bijvoorbeeld toen ik zomaar ergens m'n gehuurde fiets tegen een muur zette en m'n oog viel op een stoeptegels met een inscriptie die gewag maakte van een vrouw die in 1941 naar een concentratiekamp was gedeporteerd. Bijvoorbeeld ook toen ik op de Letnaheuvel bij het stadion van Sparta Praag ineens het podium ontwaarde waarop de communistische machthebbers samenklonterden bij de 1 mei-parades.

Dat was Praag. Zoals in Praag zal het me ook wel (zijn) vergaan in Amsterdam, Londen, Berlijn, Milaan en Venlo. Maar hoe zit het met Horst, m'n eigen woonplaats? Beleef ik daar wel eens een historische sensatie? Opnieuw enig zelfonderzoek aan de hand van enkele locaties. De kasteelruïne, de Sint-Lambertuskerk, het oud-kerkhof, de Meterikse molen: als ik er al ooit een historische sensatie heb beleefd dan ligt ze zo ver achter me dat ik me haar niet herinner. Sowieso vraag ik me af of ook hier de historische sensatie er niet te dik bovenop ligt om haar nog daadwerkelijk te kunnen beleven. Pand Mooren of de Mèrthel dan? Komen eerder in aanmerking, hoewel het in beide gevallen geen

plotse maar gegroeide bewustwording was. Kun je dat nog een sensatie noemen?

Het plotse lijkt me, hoe langer ik erover nadenk, toch wel erg essentieel voor de beleving van een historische sensatie. Maar kan dat plotselinge besef je nog wel overvallen als je al je hele leven in dezelfde woonplaats doorbrengt? 'Ja!', zeg ik na een korte denkpaauze vol overtuiging, zélf als die woonplaats relatief klein is. Eén voorbeeld slechts: onlangs ontdekte ik op een zijmuur van het pand op de hoek Hoofdstraat – Torenstraat de flink vervaagde contouren van het opschrift 'Wiel Houwenplein'. Allerlei luiken die voor korte of langere tijd gesloten waren geweest, klaptten ineens open. Zomaar enkele associaties die me door het hoofd schoten bij het zien van het opschrift: oorlog, bakker, LGOG, jaren zeventig, VVD, verzet, gemeentehuis. Een historische sensatie van de eerste orde! Ze benaderde zelfs Huizinga's 'bijna extatische gewaarwording van niet meer mijzelf wezen'.

Tot zover mijn inleidende beschietingen bij het begrip historische sensaties. 'Inleidend' omdat het besef tot me doordringt dat mijn zelfonderzoek zich heeft beperkt tot onroerende goederen. Hoe zit het bijvoorbeeld met documenten en kunstobjecten? Kunnen die eveneens een historische sensatie bij me teweegbrengen? Misschien iets voor een volgende keer.

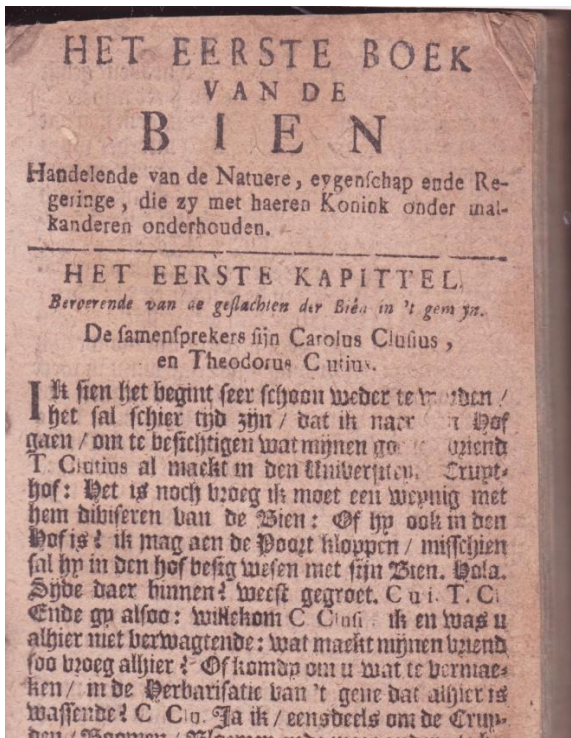
EEN VERRASSING BETREFFENDE EEN BIJENBOEKJE

Jan Hendrix, Lottum.

In de Publication van 1889 heeft de historicus kapelaan M. Janssen een artikel gewijd aan het Gelders bijenboek. Het betreft een uitgebreide handleiding over de bijenteelt en alles wat er mee te maken heeft. Het houden bijen was vroeger een belangrijke bijverdienste vanwege de producten die door het bijenvolk verkregen werden. Natuurlijk denken we aan honing en aan was om kaarsen te maken. Het houden van bijen is een activiteit die in deze streek, met zijn uitgebreide heidevelden rond om de Peel zeker thuis hoort. Volgens het gewoonterecht uit de 14e eeuw van het dorp Horst bezaten de inwoners het recht om hun vee in Houthuizen, een gehucht bij Lottum, te mogen laten drinken uit de Maas. Als tegenprestatie hadden de inwoners van Lottum vrije bijenstand, dus het recht om bijenkorven te mogen plaatsen op de Horster heide, westwaarts van de Lorbaan. Voor andere imkers was er de mogelijkheid om hiervoor een stuk te pachten. De opbrengst van de bijenstand was half voor de kerk en half voor de gemeente Horst. Kapelaan Janssen neemt voor het Gelders bijenboek als voorbeeld een geschreven exemplaar van de bijenhouder en tevens kapelaan te Lottum Peter Hendrix. Het afschrift is gemaakt in 1786, en betreft een verhaal in samenspraak. Dit betekent dat de tekst bestaat uit vragen en antwoorden. Deze tekst is in het verleden door veel Noord - Limburgse bijenhouders overgeschreven. Er zijn verschillende geschreven versies in boekjes en schriften van deze tekst bekend, hetzij vaak met enkele persoonlijke aanpassingen. Maar de opzet toont veel gelijkenis. Ook was het kapelaan Janssen, blijkens zijn artikel in 1889, niet ontgaan dat het werk veel gelijkenis vertoonde met het in 1598 verschenen boekje getiteld "Van den Bien haeren wonderlycken oorspronck enz." aan de hand van samenspraak van de Leidse botanicus Carolus Clusius (1526-1609) en de Leidse hortulanus Dirck Outgaertsz. Cluyt ook wel genoemd Theodorus Clutius. Het

betreft een boekwerkje bestaande uit 3 aparte boekjes over de bijenteelt.

Door toeval kreeg ik onlangs een boekje cadeau van iemand uit Lottum. Hij merkte hierbij op, dat ik als geïnteresseerde in Lottumse historie, dit boekje wellicht interessant zou vinden. Bij nadere beschouwing blijkt het te gaan om een originele druk of uitgave van het hiervoor vermelde boekje in drie delen uit 1598. Historisch gezien zou er een mogelijkheid zijn om een exemplaar in Lottum aan te treffen. Maar ik moet hierbij wel bekennen dat ik op een bijzondere manier verrast was en eveneens verbaasd dat dit ruim 400 jaar oude boekje te Lottum bewaard is gebleven.

Fragment van een pagina uit bewuste boek van 1598

MART VAN ISSUM EN HET OUDE KERKHOF VAN HORST

Jan Duijf

Oog voor detail.

Bij het betreden van het oude kerkhof in de Kloosterstraat (het vroegere Kerkhofpaadje) is het oorlogsmonument 1940-1945 de blikvanger: het is eenvoudig van bouw, heeft een rood pannendak en witte muren.

De beslotenheid van de begraafplaats wordt rondom geaccentueerd door een keurig hekwerk, fraaie lindebomen, een antieke beukenheg en een, onaards waterpas geschoren, coniferenheg.

De prominente plaats van de flinke Judasboom (getooid met blauwgroen hoefblad) zal geen verband houden met het karakter of de levenswandel van de ter aarde bestelden. Alhoewel: voor het contrast, tegenwicht en de zekerheid staat er ook een joekel van een Christusdoorn.

De graven, tombes, zerken en paden van de laatste rustplaats bevinden zich in een prima conditie. Dat is te danken aan de onderhoudsploeg van het kerkhof. Elke dinsdag, behalve bij extreem weer, wordt door de 'kerkhofmannen' geschoffeld, geharkt, gewied, geknipt, gepoetst, gemetseld, gerepareerd en geplaveid dat het een lieve lust is. Met humor en zin voor samenwerking zijn de heren rijkelijk gezegend. Zij zorgen ervoor dat Horst blijft beschikken over een toonbaar en waardig cultuurhistorisch monument.

Enkele maanden geleden ontmoette ik toevallig een van de kerkhofvrijwilligers in de Kloosterstraat. Mart van Issum vertelt gedreven en honderduit over zijn vrijwilligerswerk in de archiefcommissie van 'Oud Horst in het Nieuws', zijn bijdrage aan de heropbouw van het Horster Kasteel en het opknappen en onderhouden van het oude kerkhof.

Mart bezit ontegenzeggelijk de gave van het gesproken woord, en kijkt, zeker voor een tachtigjarige, opvallend kwiek uit de felblauwe ogen.

Mart maakt de redacteur in mij wakker. Als ik hem vraag of ik hem mag interviewen voor LGOG INFO reageert hij terughoudend en verbaasd: 'Ik weet niet veel van geschiedenis en ik heb alleen de lagere school gehad'.

Als ergens in Horst nog de 'restanten van de standenmaatschappij', te vinden zijn, dan is het wel op het oude kerkhof. De graven der notabelen wedijveren onderling in kwaliteit van materiaal en vormgeving. Het kan geen toeval zijn dat de indrukwekkendste en duurste graftombes het hoofdpad omzomen.

Er ligt geen vertegenwoordiger van de familie van Issum aan dat pronkpad. Mart vertelt dat hij zijn vroege jeugd doorbrengt in een van de toenmalige 'arbeidershuisjes' aan de Amerikaanse weg. De huizenrij zou tegenwoordig met de goochelterm 'prachtwijk' worden betiteld. Het indertijd gebruikte 'asociaal' klinkt niet echt beter.

Voor Mart staat de verhuizing van het gezin naar een ander huis aan de Amerikaanse weg, richting centrum, gelijk aan het deel gaan uitmaken van de Horster gemeenschap. Weg van de rand van de samenleving. Meedoen en erbij horen, blijven voor hem tot op de dag

van vandaag belangrijk. Illustratief is zijn verhaal dat er tijdens een kampioensreceptie van Wittenhorst twee mensen met een stropdas zijn: de voorzitter en hijzelf.

Het kroostrijke gezin van Issum heeft het niet breed. De moeder sterft veel te jong. De vader moet als kleine tuinder de arbeidskracht van zijn kinderen inschakelen om het hoofd boven water te kunnen houden. Het gezin kenmerkt zich door een grote onderlinge betrokkenheid en een goede sfeer.

Doorleren behoort niet tot de financiële mogelijkheden, maar Mart slaagt erin om de toestemming van zijn vader te krijgen om de bonenplak te verruilen voor de spuitmachinefabriek.

Mart van Issum heeft bij Smitten Ties (van den Munckhof) altijd zijn beste beentje voor willen zetten: als draaier, frezer en later onderhoudsmonteur. Precisiewerk ligt hem wel.

Onder meer door zijn voetbaltalent (hij speelt jarenlang in de hoofdmacht van Wittenhorst) heeft hij zich kunnen ontwikkelen tot voetbaltrainer. Mart heeft een pittige opleiding gedaan om blessures medisch te kunnen behandelen.

Een voetbalvriend betreft hem bij het archiefwerk voor de 'nieuwshistorie' van Lou Derix. Zijn oog voor detail en nauwkeurigheid komen daarbij goed van pas.

Mart verzorgt rondleidingen voor scholieren op het oude kerkhof. Een citaat uit een scholierenverslag: 'Die man die ons alles vertelde kon goed praten en ik vond het vooral dat hij vertelde wat hij zelf allemaal had meegemaakt. En hij kon ook duidelijk praten en goed uitleggen ook bij dat bord met die nummers en plattegrond dat kon hij goed uitleggen toen liepen we ook nog even rond het kerkhof langs alle symbolen daar bleven we soms heel lang staan en nu weten we er wel veel van'. Bij de rondleidingen vertelt Mart veel over de eigen oorlogservaringen. Hij geeft achtergrondinformatie over begraven personen en beschrijft de vroegere samenleving. Hij praat met de jeugd over het vandalisme, waardoor het kerkhof soms wordt getroffen. Hij probeert respect voor het verleden en de overledenen over te brengen.

De aparte, en onlogische, situering van een aantal grafmonumenten op het kerkhof blijft Mart bezig houden. Ze

staan op een vreemde manier haaks op de rest. Nog een overblijfsel van een oudere indeling? Hij heeft al veel mensen gevraagd, maar tot dusverre heeft niemand een bevredigende verklaring kunnen geven. Mart wil het perse en precies weten. In deze man klopt een cultuurhistorisch hart. Op de goede plaats.

Noordsingel 11, 5961XW Horst
Telefoon 077-3981420
Telefax 077-3988603

Internet www.theunissen-dakbedekkingen.nl

LEZING VIA BELGICA EN VIA MOSAE 6 april 2011

Xavier van Dijk

Deze avond worden twee lezingen verzorgd namens de besturen van het LGOG Kring Ter Horst. Inleiders zijn mevr. Lic. M. Janssens en de heer drs. M. Dolmans.

Mevr. Janssens is namens RAAP Archeologisch Adviesbureau bezig met onderzoek naar twee belangrijke Romeinse wegen in Limburg: de Via Belgica en de Via Mosa. Het onderzoek is geïnitieerd door de Provincie Limburg, die beide wegen wil betrekken in toerisme en recreatie. Op basis van antieke verslagen en archeologisch onderzoek probeert mevr. Janssens een belangrijke weg in Limburg op de westoever van de Maas, de Via Mosa, op te sporen en het verloop te bepalen. Een eerdere studie naar een andere belangrijke Romeinse weg door Limburg, de Via Belgica, is enkele jaren geleden reeds verricht.

De oudst bekende wegen in Limburg dateren uit de Prehistorie en zijn niet daadwerkelijk aangelegd, maar eerder historisch gegroeid. Na de inlijving van het gebied in het Romeinse Rijk maakte het deel uit van de Romeinse provincie Germania Inferior. In dat kader kwam de uitbreiding en aanleg van nieuwe infrastructuur goed op gang onder keizer Claudius (ca. 40-50 na Chr.). De Via Belgica is een belangrijke weg in het Romeinse Rijk die de thuishaven van de Romeinse vloot aan de Atlantische Zee verbond –via de steden Tongeren en Heerlen- met de hoofdstad van de provincie waar Zuid-Nederland toe behoorde: Keulen. De weg diende vooral voor snel en efficiënt troepentransport in deze woelige periode van het Romeinse Rijk, waarin militaire expeditie naar het vrije (lees: opstandige) Germanië werden uitgevoerd. Ook werd de weg als postbaan gebruikt. Enkele belangrijke kenmerken van deze weg zijn haar rechte karakter, bolle grindlichaam van 5-10 m breed en ontwateringsgreppels aan beide zijden. Een belangrijke bron bij onderzoek naar Romeinse weg is de Tabula Peuteringiana: een kaart uit de 12e of 13e eeuw, die een copie is van een Romeinse wegenkaart uit de Laat

Romeinse tijd (4e eeuw). Daarop staan schematisch plaatsnamen, wachttorens, steden, volksstammen en andere belangrijke zaken aangegeven. Probleem is dat de kaart een sterk vertekend beeld geeft van de dan bekende wereld en er door het kopiëren fouten in zijn geslopen, waardoor volop discussie ontstaat.

De Via Belgica is onlangs door mevr. Janssens onderzocht in Voerendaal en Heerlen. In Heerlen kon de weg samen met een stadse woning worden opgetekend. De Romeinse woning is sterk aangetast door latere bewoning, maar de kelder was goed bewaard. Deze was van natuursteen gemetseld, had een gat in één van de muren voor een houten trap en een luchtgat/venster, wat voor ventilatie zorgde. Ook was er een stookruimte met hypocaustsysteem, waarmee de woning middels een soort CV-verwarming met verhitte lucht in de spouwmuur en vloeren kon worden verwarmd.

De Via Mosa is een aftakking van de Via Belgica. Die leidde van Tongeren via Maastricht op de westoever van de Maas naar Cuijk, waar met een brug de Maas over kon worden gestoken. Van daaruit ging de weg verder naar het legerkamp in Nijmegen. Het onderzoek van mevr. Janssens beperkt zich tot het Limburgse gebied. Het was de opzet om de weg in kaart te brengen middels een inventarisatie van bekend e archeologische meldingen en historisch bekende waarnemingen. Dit viel echter aardig tegen, met name in Noord-Limburg. Uiteindelijk bleken in heel Limburg slechts 7 waarnemingen van de weg bruikbaar, op een lengte van 85 km. Bovendien is er een groot, leeg gebied tussen Blerick en Sambeek met waarnemingen van de weg. Grote vraag is waardoor dit komt: Is de weg afgegraven voor grindwinning in het verleden? Was de weg überhaupt wel verhard met een grinddek? Was de Maas als rivier niet een veel belangrijkere route dan de naastgelegen (veld-) weg?

Een historische melding rept over het verloop van de Via Mosa dwars door Blerick en via Raaieind naar het Reuveld (Grubbenvorst) en van daaruit verder naar het noorden.

Echter, de 19e eeuwse onderzoeker ritmeester Ort uit al zijn twijfels over deze route en oppert dat er misschien een alternatieve Romeinse route is die de Meerlose Baan volgt. Uit een recente waarneming in Raaieind bleek dat de Romeinse weg die hier is ontdekt, niet uit een grindpakket bestond en eveneens de anders zo typerende bermgreppels ontbraken hier. Conclusie van het onderzoek is dat de Via Mosa zich moeilijk laat pakken en dat nader onderzoek naar de weg noodzakelijk is als men daarin wil slagen. Daarbij is een inkadering in het Romeinse cultuurlandschap noodzakelijk, zodat een aantal routes van de weg nader kan worden bepaald en de veldwerkstrategie snel en efficiënt kan worden uitgevoerd en -hopelijk- resultaat oplevert.

Na de pauze het woord aan dhr. Dolmans, die het publiek verwelkomt met een versnapering van noten in XX saus volgens Romeins recept. De heer Dolmans begint zijn lezing nogal bruuft: toen Ceasar voor het eerst voet zette in onze streken woonden er vermoedelijk 3 miljoen mensen. Hij richtte een ware genocide aan, want 8 jaar later waren er door zijn toedoen nog 1 miljoen over. Een derde was vermoord en het andere derde deel was als slaaf weggevoerd. Na enige jaren van "leegte" trokken Germaanse stammen oostelijk van de Rijn het gebied binnen. De heer Dolmans betoogt verder dat er zowel oostelijk als westelijk van de Maas wegen bekend zijn. Naast de eerder beschreven weg was er een heerbaan die de belangrijkste bestuurscentra in Germania Inferior met elkaar verbond; deze weg leidde vanuit Aken via Heerlen naar Xanten. Volgens dhr. Dolmans was er niet één weg langs de Maas, maar waren het er twee, waardoor deze route niet de Via Mosa maar de Viae Mosa zou moeten heten (copyright. M. Dolmans). De weg op de westoever van de Maas was minstens tot in de 4e eeuw in gebruik en is ook vernieuwd in deze periode. Grote vraag voor de stad Venlo is niet of, maar wat voor soort Maasovergang er in de Romeinse tijd tussen Blerick en Venlo was. Er is in de zomer van 2009 namelijk een

klassieke Romeinse heerbaan in Raaiweide, tussen de voormalige kazerne en de Maas in, aangetroffen. Die weg was ongeveer 6 m breed en bestond uit een ca. 40 cm dik grindpakket en had aan beide zijden een bermgreppel. De weg liep echter niet parallel aan, maar haaks op de Maas. In het Romeinse wegdoorp Venlo was, juist in het verlengde van de weg, een archeologisch lege baan van eveneens ca. 6 m breed aangetroffen, waarvan men mag veronderstellen dat dit ook een weg betreft. In de Maas is lange tijd een doorwaardbare plaats geweest en onlangs uitgevoerd radaronderzoek in de Maas leverde enkele plekken op die als brugpeilers in aanmerking komen. Eén van die plekken bleek echter een auto te zijn. Een spoor van de bende van Venlo? In elk geval was het type auto niet te bepalen. Naast deze anomalie was er echter ook een punt –eveneens in de lijn met de weg- dat mogelijk een concentratie van grote natuurstenen (50x50x50 cm, mogelijk van basalt) die met loden krammen waren vastgezet. Dit is erg hoopgevend, want de peilers van de Romeinse brug blijken na duikonderzoek uit vrijwel dezelfde stenen te zijn gemaakt. Op de opvallende plekken wordt in april nader duikonderzoek verricht, waarmee archeologen vurig hopen een Romeinse brug in Venlo aan te tonen. Ook toekomstig onderzoek op het kazerneterrein is hooggespannen: hier ligt in elk geval een fort uit de Spaanse tijd (1642) en mogelijk is dit de plek van het eveneens schier ongrijpbare Blariacum: de Romeinse voorganger van Blerick, dat op de Tabula Peuteringiana is afgebeeld. Het kan echter nie worden uitgesloten dat Blariacum niet meer was dan een wachtpost, vergelijkbaar met een huidige marachausseepost. Hier stond een wachttoren, mogelijk een herberg en ene plek waar men paarden kon wisselen. Na deze analyse durft dhr. Dolmans de stelling aan dat in Roermond hoogstwaarschijnlijk (ook) een Romeinse brug heeft gelegen. Hij leidt dat af aan een unieke vondst die hier is gedaan: een koperen houder van een vaandel van het Romeinse leger, waarvan er slechts

enkele in de hele wereld van bekend zijn. Blijkbaar hechtte de Romeinen aan Roermond militair belang.

Hoewel er twee wegen langs de Maas waren, zal de bulk van het transport over het water hebben plaatsgevonden via platbodems die tot 10 ton (!) konden vervoeren. Typisch voor Zuid-Limburg, en in mindere mate voor het Maasdal, is het voorkomen van villae. Dit zijn geen bestuurscentra, maar grote herenboerderijen waar de rijke landeigenaren vaak in een hoofgebouw van steen wonen, naast de diverse opslagschuren, barakken voor slaven of seizoensarbeiders, etc. Vooral met de oogsten van de vruchtbare lössbodems werden de graanschuuren van het Romeinse Rijk gevuld en kon men het volk gerust houden ('brood en spelen' luidt de Romeinse uitdrukking). Naast de productie van graan werd er ook (geiten) kaas geproduceerd en was er een duidelijke toename en uitbreiding van de veestapel. Vaak waren ex-militairen de heren van een villa; de verige boeren waren vrij eenvoudige, kleinschalige keuterboertjes. Dit blijkt uit opgravingen van villae, waar men resten van muurschilderingen en fresco's heeft gevonden. Ook de bekende askist van Simpelveld geeft een beeld van hoe de inheems elite zich graag zag: volledig geromaniseerd, opgenomen in het Romeinse Rijk en zoveel mogelijk levend volgens de elite in Rome. Daarbij hoorde een luxueuze levensstijl met rijke kleding, fraai meubilair, metalen kruiken, vazen, olielampjesamforen, etc. In dit kader is een opvallende Romeinse vondst in het gebied van de Hoogwatergeul bij Lomm gedaan: een pootje van een Romeins klapmes, dat dezelfde versiering (een gestyleerde leeuwenkop) heeft als een houten tafeltje uit militaire context uit XX. Het blijft echter onzeker hoe de Romeinen, rijk of arm, vanuit Venlo en Blerick naar Cuyck zijn gegaan: via de Via Mosa(e) of dat zij die andere weg hebben genomen, waarvan al meer dan 100 jaar wordt beweerd dat die van oorsprong Romeins is, de Meerlose Baan...

MUNCKHOF

*Zorgeloos vervoer
begint bij Munckhof*

Tel. 077 397 8888
www.munckhof.nl

AVONDWANDELING DOOR GRIENDTSVEEN

Jan Vissers, secretaris

Op woensdag 6 juli 2011 verzamelden zich ongeveer 90 belangstellenden voor de St. Barbara kerk in Griendtsveen. Helaas had een gids zich op het laatste moment afgemeld en stond de heer Wien van Mullekom er alleen voor. Maar daar zullen de aanwezigen achteraf geen spijt van hebben gehad. Nu kon iedereen gedurende de twee uur durende tocht niet alleen genieten van de schitterende natuur en de fraaie doorkijkjes in dit mooie dorp, maar ook van de boeiende verhalen over het leven in deze peelkolonie, die de heer van Mullekom over de aanwezigen uitstrooide. Begonnen werd met een bezichtiging van de kerk, men kon plaats nemen in de kerkbanken, en van de glas-in-loodramen van Charles Eijck. De heer van Mullekom schilderde nog even kort de ontstaansgeschiedenis van het dorp. Dit was een korte herhaling van de lezing die hij in februari na afloop van de jaarvergadering in Horst heeft gehouden. Daarna begon de rondwandeling. Tijdens de diverse stops nam van Mullekom plaats op een bank of een tafel en vertelde over een gebouw of plek waar we langs waren gekomen of die net in het zicht lag. Zo passeerden we de oude turfstrooiselfabriek, de grote villa, Villa Sphagnum, met zijn vier oprijlanen, de kleine villa, Villa Erica, de grote boerderij, de apostelwoningen, de bakkerij, de slagerij en de oude haven. Veel van de gebouwen zijn ontworpen door architect L. Kooken uit Eindhoven. Tussendoor kreeg men de verhalen te horen over de heer Jan van de Griendt, de stichter van de "Maatschappij tot ontginning en vervening van de Peel", later omgedoopt in "Maatschappij Helenaveen", en van het dorp Griendtsveen zelf. Maar ook over de vrouw van Jan van de Griendt, die op een zeer sociale manier zorgde voor het wel en wee van de inwoners van Griendtsveen. Staande voor een van de peelwoningen vertelde de heer van Mullekom over het dagelijkse leven in zo'n kleine woning waar soms gezinnen met acht tot tien, of nog meer, kinderen in woonden. Bij veel van die woningen

hoorde een stukje grond zodat de bewoners hun eigen groenten konden kweken.

In de hoogtijdagen van de turffabrieken werkten er 2200 mensen. Na de stopzetting van de fabricage bleef er voor Griendtsveen alleen maar een woonfunctie over. Nu wonen er nog 550 mensen. De rondwandeling eindigde om 21.00 uur bij het standbeeld van Eduard van de Griendt, de zoon van de oude Jan waar de heer van Mullekom iedereen bedankte voor zijn of haar aanwezigheid en belangstelling. Op zijn beurt werd de heer Mullekom door de secretaris bedankt voor zijn gedreven bijdrage aan het slagen van deze mooie zomeravondwandeling. Dit werd door de aanwezigen met applaus ondersteund.

Daarna zijn nog sommige deelnemers naar het graf van Toon Kortooms, achter de kerk, gaan kijken. De avond werd afgesloten op het terras van herberg "De Morgenstond".

- meer dan 100 bieren -
HET CAFÉ MET GEVOEL VOOR
BIER MET 'N TRADITIE

Venrayseweg 94, 5961 AJ Horst
Telefoon (077) 398 30 09

FRANS STEEGHS EN HET AMERICAANSE PEELMUSEUM.

Jan Duijf

Eenvoud als handelsmerk.

Het aantal mogelijke 'Peelbeelden' lijkt schier oneindig.

Woeste wolven

Turfstrooifabriek

De zwarte plak

Gouden helm

Anton Coolen

Moeras

Turf

Graafmachine

Villa Sphagnum

Spookverhaal

Peelwerker

Tamme varkens

Defensiekanaal

De Horster driehoek.

Zilverreiger

Herman Maas

Waterbeheer

Toerisme

Veenmol

Plaggenhut

Roman

Van der Griendt

Koeien en geiten

Helenavaart

Het land van van Bommel

Amerikaanse Hondsvi

Toon Kortooms

Kienhout

Museum

Stikker

Paardenstal

Toeristenfolder

Grard Sientje

Het is daarom bepaald geen sinecure voor een Peelmuseum om zijn bezoekers een selectie voor te schotelen die garant staat voor een representatief en aansprekend beeld van de Peel. Welk beeld wil Frans Steeghs, de voorzitter van het Peelmuseum, overbrengen?

Frans is in 1946 aan de Griendtsveenseweg in America geboren. Zijn ouderlijk huis staat op een steenworp afstand van het huidige Peelmuseum.

De Peel is voor Frans het mysterieuze en fantasieprikkelende speelterrein van zijn jeugd. De buurtjeugd laat lorries van de

Peelwerkers ontsporen en haalt vogelnesten uit. Ze bivakkeert in de bouwvallige huisjes van veenarbeiders aan de Vossenheuvel.

De blokhut, het hoofdgebouw van het museum, roept bij Frans persoonlijke herinneringen op: de mis dienen voor Hongaarse vluchtelingen. Het meesmullen tijdens hun feesten. Het snoepgoed van het winkeltje. Jaren later haalt Frans het lekkers uit het idyllische Peeldorp Griendtsveen: zijn vrouw.

In zijn jeugd vinden nog Peelontginningen plaats. Frans ziet in een toen nog woest Peellandschap met eigen ogen het geploeter van de mannen met de schop, en later de efficiëntie en effectiviteit van de machines, om de grond in cultuur te brengen.

Frans kent nog de verhalen van de Peelarbeiders die in de cafés van zijn dorp de bloemetjes buiten komen zetten. Over zuipgelagen en knokpartijen.

Frans vertelt over de keer dat hij met paard en wagen door materiaalpech in Griendtsveen strandde. De smid durfde gaan hand uit te steken om het euvel te verhelpen, alvorens de heer van het dorp, van der Griendt toestemming had gegeven. De familie Van der Griendt had zeker een sociaal gezicht, maar was ook allesbepalend.

Frans Steeghs blijkt in de gesprekken die we hebben de bescheidenheid zelve. Hij zegt wars te zijn van flitsende presentaties. De sobere sfeer in het museum moet de voormalige Peelbewoners recht doen. Daarbij past geen ijdele opsmuk. Er is geen behoefte aan tierelantijnen.

Een goed voorbeeld van die visie en mentaliteit is het nieuwe logo van het museum: een simpele houten kruiwagen met daarop een stapel turf.

Hard werken en eenvoud in één beeld weergegeven.

Het Peelmuseum in America kiest voor het centraal stellen van het 'werken en leven' van de vroegere Peelbewoners. Uit respect voor de mensen op wiens inzet en werk de huidige welvaart gebouwd is. Men wil kennis overbrengen naar de volgende generatie. Frans zegt: 'de jeugd weet nauwelijks nog hoe turf eruit ziet'. Tijdens het scholierenproject komen de kinderen letterlijk in aanraking met turf.

'Dat niets zo eenvoudig is als het lijkt', ondervindt Frans aan den lijve als hij in 2002 voorzitter van het Peelmuseum wordt. Op dat moment is hij een vrijwilliger met weinig bestuurservaring. Behalve in het voorzitten van de bestuursvergaderingen en het penningmeesterschap, gaat er nogal wat tijd zitten in het overleg met andere musea, overheid en horeca. De organisatie en uitvoering van activiteiten vergt de nodige energie. Ook moet er 'van alles worden gemaakt'. Nu hij met pensioen is, heeft hij gelukkig meer tijd. Frans is blij met de nieuwe bestuursleden die hem ontlasten.

Frans is zichtbaar trots op de resultaten van vijf jaar hard werken: een vaste collectie, tentoonstellingen rond thema's, bezoekersgroepen, fiets- en wandeltochten en een scholierenproject. Het museum wordt gedreven door een twintigtal actieve vrijwilligers. Subsidie wordt incidenteel en mondesmaat ontvangen.

Een vurige wens van Frans is dat de gemeente overgaat tot de aankoop van zes hectare grond in de directe omgeving van het museum. Als het Peelmuseum die grond kan gebruiken voor buitenactiviteiten, kan het op termijn, als het aantal vrijwilligers gelijke tred kan houden, wellicht uitgroeien tot een soort van 'open luchtmuseum'.

En als een Peelbewoner wat op de schop neemt...

IDEËN WEDSTRIJD KASTEELRUÏNE

Jos Jenniskens

Medio 2010 werd in een overleggroep gesproken over de herbouw van de hoofdburcht van kasteel Huys ter Horst. In deze overleggroep participeerden de volgende personen; Burgemeester Kees van Rooij, Jan Nabben (voorzitter Horst promotie), Jos Schatorjé (directeur Limburgs Museum), Marcel v.d. Munckhof (voorzitter LGOG ter Horst), Jan Janssen (directeur Museum de Kantfabriek), Giel Martens (bouwkundige), Chrit Hoeijmakers (uitvoerder op de ruïne) en Jos Jenniskens (voorzitter Stichting kasteel Huys ter Horst). In deze overleggroep werd in enkel sessies gediscussieerd over de (on)mogelijkheden de hoofdburcht in zijn oude glorie te herbouwen.

Duidelijk werd dat enkele belangrijke zaken eerst beantwoord dienden te worden:

- 1) Welke functies zijn in een toevoeging van bouwvolume in dit gebied mogelijk;
- 2) Is een sluitende exploitatie mogelijk;
- 3) Moet het “kasteel” van de Horster bevolking blijven.

De conclusie was dat het projectplan “*Huys ter Horst, naar een toekomst voor een ruïne (Uitvoeringsplan Hoofdburcht)*” van Stichting kasteel Huys ter Horst uitgevoerd wordt. Hierdoor ontstaat een geconsolideerde ruïne waarvan de belevingswaarde en de mogelijkheden afgestemd zijn op (cultureel) gebruik door de inwoners van Horst en haar (toeristische) bezoekers. Het kasteel is weer open voor bezoek!

Maar ook duidelijk werd dat er meer mogelijkheden zijn in dit gebied, met name de voorburcht en de kasteelboerderij met omgeving hebben meer potentie.

De afspraak werd gemaakt de Stichting kasteel Huys ter Horst te vragen een werkgroep te formeren die ideeën ontwikkelt en een toekomstverkenning/voorstudie maakt voor dit gebied.

Dit sluit tevens aan op het onderzoek dat deze stichting gepland heeft naar de mogelijkheden van de geconsolideerde hoofdburcht nadat in 2012-2013 de werkzaamheden zijn afgerond.

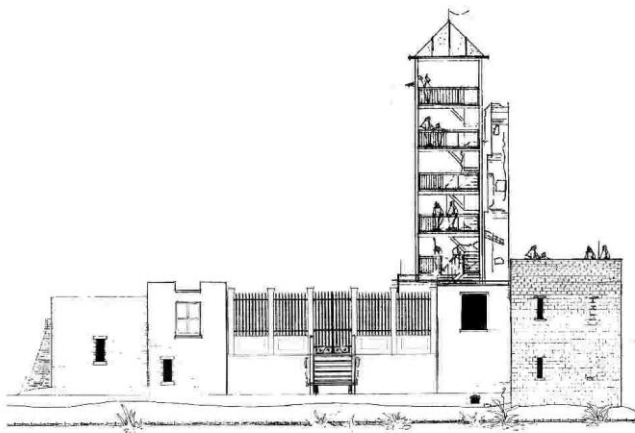
Huidige stand van zaken:

Begin 2011 werd door Stichting kasteel Huys ter Horst de werkgroep opgericht met de volgende personen: Wout Hermans en Giel Martens (bestuurleden Stichting kasteel Huys ter Horst), Jan Nabben (voorzitter Horst promotie), Jos Jenniskens (voorzitter Stichting kasteel Huys ter Horst). De werkgroep maakt, daar waar van toepassing, gebruik van de expertise van de leden van de voormalige overleggroep.

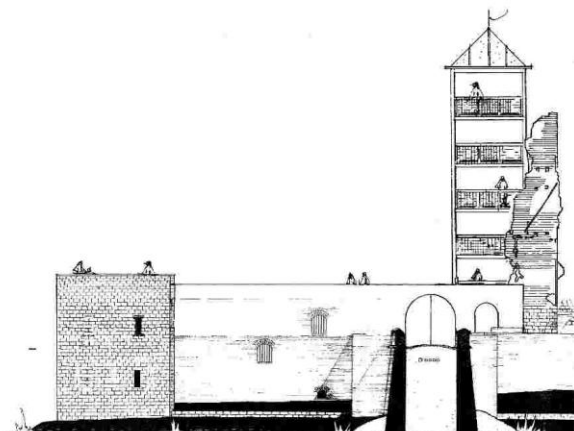
Opdracht aan de werkgroep:

- In overleg met de gemeente onderzoeken welke plannen en ontwikkelingen er zijn waarop ingehaakt kan worden en anderzijds om tijdig te bezien welke voorwaarden er gelden (wat mag er wel en wat mag er niet in het gebied rond de Kasteelruïne).
- Aftasten welke richtingen er zijn voor de ontwikkeling van dit gebied en deze op papier zetten. Daarbij ook goed kijken naar de ontwikkelingen rond de Kasteelboerderij en het strandbad.
- Zoeken naar mogelijke financieringsvormen zowel voor wat betreft de investering als de exploitatie. Zijn er bijvoorbeeld andere partijen die vanuit een andere invalshoek of vanuit een ander belang willen mee participeren?
- Draagvlak ontwikkelen door mensen uit te nodigen mee te denken en ideeën aan te leveren. Duidelijk moet zijn dat het nog gaat om voorlopige ideeënvorming. Het is door en voor de inwoners van Horst aan de Maas.

In dit kader heeft de Stichting kasteel Huys ter Horst besloten een ideeënprijsvraag uit te schrijven om op deze manier ideeën te ontwikkelen en een toekomstverkenning/voorstudie te maken voor dit gebied.

Eindsituatie oostzijde. Gereed eind 2010. Gevangtoren medio 2011

Eindsituatie noordzijde. Gevangtoren medio 2011.
Verplaatsen poortgebouw en optrekken muur gereed medio 2012

VERSLAG VAN DE LGOG STUDIEREIS NAAR PICARDIË.

Jan Vissers

De studiereis van het LGOG (dinsdag 21 juni 2011 t/m zondag 26 juni 2011) ging naar Picardië in het noorden van Frankrijk, een streek vol historie. Veel van de huidige steden zijn ook al Romeinse steden geweest. In de Middeleeuwen speelde de streek een belangrijke rol, Clovis woonde er lange tijd en Karel de Grote werd er geboren, maar ook was het de bakermat van de gotiek en werden vele kathedralen gebouwd. In de moderne tijd was deze streek het strijdtoneel tijdens de Eerste Wereldoorlog. Overal zijn nog de littekens te zien van de verwoestingen van deze oorlog.

De eerste dag stond in het teken van de heenreis. Via Venlo, Roermond en Maastricht ging de reis naar België met zijn nog steeds saaie autowegen. De eerste excursieplaats was Bayay in het uiterste noorden van Frankrijk. Hier werd gezamenlijk geluncht en daarna de ruïne van het uitgebreide Romeinse

forum bezocht. Bavay (Bagacum Nerviorum), een Gallo-Romeinse stad, was één van de grote knooppunten van wegen in het noorden van het Romeinse Rijk. Vanuit Bavay leidden maar liefst zeven wegen in alle richtingen, (o.a. via Tongeren en Maastricht naar Keulen). Na de Romeinse tijd verviel Bavay tot een klein dorp zonder betekenis. De ruïne van het Forum (er worden nog steeds opgravingen gedaan, waarvoor diverse huizen gesloopt moeten worden) is zeer imposant en geeft heel goed de grootte van het oorspronkelijke Forum (240 x 110m.) aan, het museum is nieuw en aardig, het stadje is het bekijken niet waard. Aardig om te vermelden is nog dat pas na 1940 begonnen kon worden met de opgravingen omdat de Duitsers toen een scholencomplex dat op die plaats stond bombardeerden en volledig verwoestten.

Daarna werd de reis vervolgd via het glooiende Franse platteland, de graanschuur van Europa, naar Chamouille, tussen Laon en Soissons, waar we in het "Hôtel du Golfe de l'Ailette" verbleven. Een goede plek waar het goed toeven en eten was. Het hotel lag trouwens vlak aan de "Chemin des Dames", waar in 1917 hevige gevechten is en een offensief van het Franse leger vastliep.

Ondanks de regen gingen op woensdag toch op stap voor onze tweede excursiedag. Onderweg werden we, zoals iedere dag "onderwezen" door onze reisleader, de heer Regis de La Haye. Hij voorzag ons van veel historische informatie over de te bezoeken plekken. De eerste stop was het kasteel van Couzy, d.w.z. van wat er nog van over was.

Het eerste kasteel stamt uit de negende eeuw, gebouwd door de aartsbisschop van Reims, en dit werd in de dertiende eeuw door de heren van Couzy ("Les Sires de Coucy") fors uitgebreid tot een machtig kasteel boven op een heuvel. Met het kasteel werd ook het stadje ommuurd.

Helaas werd het kasteel in de zeventiende eeuw op last van kardinaal Mazarin ontmanteld.

De Duitsers bliezen in 1917 de overgebleven imposante donjon op. Gewapend met regenjas en paraplu werd toch het hele complex verkend. Gelukkig waren er ook nog diverse onderaardse gewelven te bewonderen.

Na de middag was de stad Soissons met zijn kathedraal aan de beurt. Sinds Clotarius I, zoon van Clovis, is Soissons de hoofdstad van het Merovingische rijk. Lodewijk de Vrome wordt er in 833 door zijn zonen van zijn rijk beroofd. In 923 vind vóór de stad een veldslag plaats, waarna Karel de Eenvoudige afstand doet van de troon. Onder leiding van een Belgische gids worden de kathedraal en de crypte van de abdij Saint-Médard bezocht.

Tussen 1175 en 1250 werd de huidige kerk gebouwd. Er stond al eerder een kathedraal uit 646 n. Chr. Binnen de ontwikkeling van de gotische bouwkunst volgt het bouwplan van 1190 op de plannen van de kathedralen van Noyon, Laon en Parijs en gaat vooraf aan die van Reims, Amiens en Beauvais. Het verschijnt gelijktijdig, zo niet vroeger, met het bouwplan van Chartres. De crypte van Saint-Médard is het enige deel van de grote romaanse kerk dat is ontsnapt aan de sloop van de abdij na 1791.

“De vaas van Soissons”: Alle Franse kinderen hebben op school het verhaal gehoord van de “vaas van Soissons”. Koning Clovis had van een soldaat teruggave geëist van een vaas die deze had geplunderd uit een kerk in Reims. De soldaat weigerde, brak de vaas en zei: “Je krijgt, koning, slechts wat het lot je toewijst”. Een jaar later, toen Clovis zijn soldaten inspecteerde, trof hij diezelfde soldaat. Hij spleet hem de schedel en zei: “Dat heb jij met de vaas van Soissons

gedaan". Het verhaal van de "vaas van Soissons" is afgebeeld op het "Monument aux Morts" van Soissons. Op de terugreis werd nog een van de vele oorlogskerkhoven bezocht. Aan de ene kant van de weg het Franse kerkhof en aan de andere kant het Duitse. Opvallend was dat op het Franse gedeelte veel niet-Fransen begraven waren. Belgen, en veel soldaten uit de voormalige koloniën.

Op de derde excursiedag werd er al om 8.30 uur vertrokken. Op het programma stonden in de morgenuren een bezoek aan het museum van de Grote Oorlog in Péronne en 's middags een bezoek aan de stad Amiens. Ruimschoots op tijd arriveerden we voor het museum dat nog gesloten was. Maar gelukkig scheen de zon en konden we al wandelend de omgeving verkennen. Het museum "Historial de la Grande Guerre" is gevestigd in een oud kasteel, maar wel in een geheel nieuwe betonnen achterbouw die behoorlijk dissonant met het voorste oude gedeelte. In het vernieuwde museum wordt op een moderne manier verslag gedaan van de verschrikkingen van de Eerste Wereldoorlog. Geen overdaad aan wapens maar wel veel plakaten, krantenknipsels, films en kunstwerken. Nogmaals werd de waanzin van deze verschrikkelijke oorlog in beeld gebracht. Péronne zelf werd in 1916 tijdens de slag om de Somme volledig verwoest. In de middaguren werd na de lunch de kathedraal van Amiens bezocht. De O.L. Vrouwekathedraal is een hoogtepunt van de Franse gotiek en stamt uit de 13e eeuw. De drie portalen zijn rijk aan beeldhouwwerk. De kerk is 145 meter lang en met haar hoogte van 42,5 meter heeft zij het hoogste middenschip. Bijzonder interessant zijn het labyrint, waar nog enkele van onze reisgenoten een aflat hebben verdiend, de bronzen grafmonumenten en de vroeg 16e eeuwse koorbanken, die maar liefst 4000 figuurtjes tellen. De kathedraal behoort bij de meesterwerken van het wereld-erfgoed van de Verenigde Naties.

Uiteraard werd de dag weer afgesloten met een prima diner en een gezellig samenzijn op het terras.

Dag vier voerde ons naar Laon en naar de champagnestreek met als hoofdstad Reims. Op een kwartiertje rijden van het hotel ligt Laon, boven op een heuvel en al van verre zichtbaar. “Lugdunum” noemde de Galliërs deze stad die in de 5e eeuw een

bisschopszetel werd en in de Karolingische tijd de koninklijke residentie. In de oude stad binnen de vestingmuren staan de gebouwen uit de middeleeuwen er nog. Opmerkelijk zijn de romaanse kapel van de Tempeliers uit circa 1130-1150, en de kathedraal Notre-Dame, gebouwd tussen 1155 en 1235. Oorspronkelijk had de kerk zeven torens waar er nu nog vier van over zijn. Opmerkelijk zijn ook de ossenkoppen op de hoeken van de torens aan de voorzijde. De oude binnenstad heeft nog echt de sfeer van een oude middeleeuwse stad met veel kleine, smalle steegjes en oude huisjes, en vanaf de muren heeft men een prachtig uitzicht over de omgeving.

Daarna ging de reis naar Reims de stad van de champagne. Onder leiding van onze Belgische gids werd eerst de St. Remigiusbasiliek bij de abdij van St. Remi bezocht. Op deze plek werd Clovis in 496 met 3000 volgelingen gedoopt.

*“**Clovis** (c. 466-511) (**Ch-)**Leuthwig (Ludwig, Louis) was de eerste Koning der Franken die alle Frankische stammen verenigde onder één heerser. Hij was ook de eerste katholieke koning die heerste over Gallië (Frankrijk). Hij was de zoon van Childerik I en Basina. In 481, toen hij vijftien jaar oud was, volgde hij zijn vader op”*

Hierna togen we naar de grote kathedraal in Reims, een van de mooiste meesterwerken van de gotische kunst uit de 13e eeuw. Echt opvallend zijn de vele glas-in-loodramen, zowel uit de middeleeuwen maar ook uit de 20e eeuw van b.v. Marc Chagall, met zijn fraaie blauwe kleuren. Veel ramen zijn tijdens de Eerste Wereldoorlog verloren gegaan. De kerk is voorzien van ruim 2300 beeldhouwde figuren. De portalen zijn imposant. Hier was ook een mooie plek om een groepsfoto te maken. Daarna kon iedereen op eigen gelegenheid de stad bezoeken, genieten van een heerlijke lunch met champagne en wat souvenirs zien te bemachtigen.

Zaterdag 25 juni. Nog twee programmaonderdelen staan op het rooster. Het kasteel van Pierrefonds en de stad Noyon. Na alle kathedralen nu eens een fors ouderwets kasteel. Het stamt uit het einde van de 14e eeuw en is gebouwd door Lodewijk van Orléans, tweede zoon van Karel V. Richelieu belegert het fort in 1617 voor Lodewijk XIII. Dit is het einde van het kasteel, het wordt ontmanteld en vervalst tot een ruïne. Pas in de 19e eeuw wordt het kasteel door Viollet-le-Duc gerestaureerd in opdracht van Napoleon III. De restauratie wordt in 1885 definitief gestopt, zonder dat de binneninrichting totaal was afgerond. Wat rest is een redelijk intact gebleven veertiende eeuwse kasteel dat herbouwd is naar de inzichten uit de negentiende eeuw. Wel groots en imposant. Daarna op het plein beneden in het dorp heerlijk in het zonnetje geluncht. In de middag ging de reis naar Noyon, gelegen tussen Reims en Amiens. De hoofdstraat van Noyon (Noviomagus) is nog de Romeinse weg van Agrippa, tussen deze twee plaatsen.

Vanaf de 6e eeuw is Noyon een bisschopsstad. De gotische kathedraal Notre-Dame is de eerste gotische kathedraal van Frankrijk, maar met ook nog duidelijk romaanse kenmerken, vrij massieve muren en relatief kleine ramen. Na de Eerste Wereldoorlog werd de kathedraal gerestaureerd. Rondom het kathedraal complex vindt men nog een aantal voornamelijk herenhuizen uit de 17e en 18e eeuw. Vlakbij de kathedraal ligt ook het Calvin-museum gebouwd op de vermoedelijke plaats van het geboortehuis van Johannes Calvin. Het museum is gewijd aan Calvin, geboren op 10 juli 1509 in Noyon, en aan de geschiedenis van het protestantisme in de 16e en 17e eeuw. Aan de hand van een groot aantal werken en schilderijen wordt een levendige voorstelling gegeven van de persoon van Calvin, zijn werk, de ontwikkeling van de Reformatie, de tegenstelling tussen katholieken en protestanten en de betrekkingen tussen protestanten en de koninklijke macht in de 16e eeuw.

De laatste dag, zondag 26 juni werd besteed aan inpakken en de terugreis naar Limburg, maar ook nog aan enkele bijzondere bezoeken. Op de eerste plaats een bezoek aan de Caverne du Dragon gelegen aan de bekende "Chemin des Dames". Tijdens de eerste wereldoorlog groeven de Duitsers zich hier in in een oude kalksteengroeve, die ze zelf "Drachenhöhle" noemden. Op deze hoog gelegen stelling konden ze prima stand houden tegen de Franse aanvallers. De Franse generaal Nivelle wilde een eind maken aan deze stellingenoorlog en op 16 april 1917 lanceerde hij een groots opgezet offensief. Ondanks de deelname van de eerste Franse tanks (type Schneider) en intensieve artilleriebombardementen liep dit offensief uit op een grote ramp. Nivelle hield koppig vol en ten koste van heel veel mensenlevens wist hij in mei 1917 Craonne en het plateau de Californie slechts voor even in bezit te krijgen. Deze opzienbarende nederlaag ondermijnde het moreel van de Franse troepen en leidde tot een muiterij die werd bezongen in

het chanson de Craonne. Dit lied werd door onze gids onder in de grotten nogmaals ten gehore gebracht. Na de rondleiding in de groeven konden we nog even in het nieuwe bovengrondse museum rondkijken. In de middaguren werden nog enkele z.g.n. fortkerken of “weerderkerken” bezocht in de Thiérache. In dit gebied tegen de Belgische grens aan konden de burgers zich tijdens de Tachtigjarige Oorlog terugtrekken om zich te beschermen tegen troepen plunderende soldaten. Tenslotte werd nog een bezoek gebracht aan de kerk in Jeantes. In deze kerk heeft Charles Eyck in 1962 expressionistische muurschilderingen aangebracht met taferelen uit het leven van Christus. In 1996 zijn glas-in-lood ramen van Rob Brouwers geplaatst. Door de Belgische Ardennen ging onze reis huiswaarts. Voor zessen arriveerden we bij restaurant “Manjefiek” in Gronsfeld waar deze mooie reis werd afgesloten met een heerlijk diner. Afsluitend kunnen we terugzien op een goed georganiseerde reis met een prima inhoud. Dit onder dankzegging aan de reiscommissie van het LGOG en in het bijzonder Regis de la Haye, gids, en Joke Jongeling, reisleidster. Uiteraard hoort daar ook chauffeur Harri Beumers van busbedrijf Ghielen uit Beringen bij die ons behalve dat hij de bus op een prima manier bestuurde, ook nog regelmatig van nuttige informatie voorzag.

MB Administratie

voor uw complete administratie

Marjo Beckers

tel. 077 - 397 17 12

e-mail: marjobeckers@hetnet.nl

HOE OUD IS DAT NU?

Xavier van Dijk

Vrijwel elke archeoloog krijgt tijdens een opgraving wel te maken met de volgende vraag: Hoe weten jullie nu hoe oud dat precies is? Daarbij wordt vaak gewezen naar een scherf, een spinklosje of andere vondsten. Net zoals bij de meeste voorwerpen gaat het ook bij archeologische vondsten om een hele reeks van kenmerken, variërend van meer algemene kenmerken en kleine details. De ouderdom van vondsten die in Nederland voorkomen, loopt uiteen van ongeveer 250.000 jaar oude vuistbijlen tot schuttersputten uit WO II. Het zal duidelijk zijn dat er geen enkele archeoloog is, die elke vondst kan duiden. Daarvoor is de tijdsspanne die de archeologie beslaat eenvoudigweg te lang en vinden er te veel ontwikkelingen plaats. Mijn professor aan de universiteit was de laatste die een uitputtende kennis had van de Nederlandse Prehistorie. Hij gaf colleges over elke periode uit de Prehistorie (Steentijd, Bronstijd en IJzertijd) en kon elke vraag beantwoorden die op de lippen van de studenten brandden. Zijn pensioen enkele jaren geleden betekende het einde van deze laatste der Mohikanen. Een goede tip van hem die ik nooit vergeten ben, was dat ik moest onthouden wat op hoofdlijnen in de boeken stond. Als ik dat wist, kon ik het juiste boek zo uit de kast trekken en de details opzoeken.

De meeste huidige archeologen weten vaak wel op hoofdlijnen hoe oud een voorwerp is of in welke periode ze het moeten zoeken. Details als versiering, hardheid, kleur en insluitsels in scherven wijzen hen daarop. Zo zijn de meeste prehistorische scherven handgevormd en werden in open vuren of primitieve ovens gebakken. Daardoor zijn ze vrij dik, hebben veel insluitsels, zijn niet vaak versierd en zacht van baksel. Pas in de Romeinse tijd verbeterd deze techniek en komen dunnere en hardgebakken aardewerkpotten voor. Deze techniek verbeterd nog in de Middeleeuwen. Toch is voor kleine scherven ook voor archeologen vaak onduidelijk of zij

bijvoorbeeld in de Romeinse tijd of Middeleeuwen dateren: de hardheid, kleur en dikte van het aardewerk is regelmatig vergelijkbaar. Alleen op basis van kleine verschillen (inluitsels van grof versus fijn zand, blauwgrijze versus egaalgrijze kleur) kan dit onderscheid worden gemaakt. Bovendien wordt een heel complex van tientallen of honderden, soms duizenden scherven en andere vondstgroepen bekeken en worden meestal specialisten geraadpleegd om uitsluitel te geven over de precieze datering. Vaak wordt op middeleeuwse vindplaatsen bijvoorbeeld scherven van zogenaamd blauwgrijs aardewerk gevonden. Dit aardewerk is blauwgrijs van kleur en bevat inluitsels van zand. Het werd in de 11-14e eeuw gemaakt, onder meer in Elmp, vlak bij Roermond over de Duitse grens. Enkele weken geleden vond ik blauwgrijs aardewerk bij een opgraving aan de Hoofdstraat in Horst; een aardige datering, maar liefst had ik een datering op 25-50 jaar nauwkeurig. Eén scherf was beschilderd met donkerbruine verf, iets wat vaak voorkomt in de 11e en 12e eeuw. Toch was het de Middeleeuwen-specialist die mij vertelde dat het aardewerk typisch was voor de 12e eeuw, maar daarvoor moest ook hij de boeken in duiken.

Soms zijn ook de specialisten het niet met elkaar eens. Tijdens onderzoek op de Maasboulevard in Venlo, bijna 10 jaar geleden, vond ik een scherf in een boring. Ik twijfelde over de ouderdom: hardgebakken, dunwandig, grijs van kleur en zandige inluitsels. Was het nu Romeins of dateerde de scherf uit de 11-14e eeuwse Middeleeuwen? De Romeinse specialist vertelde me dat het een Romeinse scherf was, maar de Middeleeuwen-specialist dateerde ze in de Volle-Late Middeleeuwen. Tja, soms heb je van die scherven die zich zelfs door de specialisten moeilijk laten duiden. Uiteindelijk bleek op de Maasboulevard de randzone van een Romeins wegdoorp te liggen, en vond hier na de Romeinse tijd (hier: na de derde eeuw) pas bewoning in de 12e eeuw weer plaats. Uiteindelijk hadden beide specialisten (on-) gelijk.

PROGRAMMA 2011-2012 LGOG kring Ter Horst

Wo. 14 september 2011:

Lezing 1: Kasteel Huys Ter Horst door dhr. J. Jenniskens

Woensdag 2 november 2011:

Lezing 2: Boosten-architectuur door dhr. Humblé

Woensdag 14 december 2011:

Lezing 3: 2011/2012: Oud-Schrift door T. Roks

Woensdag 11 januari 2012:

Kerkbezoek Lottum

Woensdag 1 febr. 2012:

Lezing 4: klimaatverandering door dhr. B. Peeters

Woensdag 14 maart 2012:

Jaarvergadering + virtuele rondgang door Oud-Horst

Woensdag 18 april 2012:

Lezing 5: Nog niet definitief vast gesteld

Zaterdag 21 april 2012:

Excursie. Nog niet definitief vast gesteld

Wintercursus: januari/ februari 2012.

Kerkgeschiedenis van Limburg.

Woensdag 4 juli 2012:

Rondwandeling dorpskern.

Jubilarissen LGOG. Inschrijfdata tussen 1-1-1960 en 1-1-1986

De heer dr. J. Holthuis – Horst
De heer C. Heuvelmans – Horst
Mevrouw J. Verheijen-van Hegelsom – Horst
De heer G. Verheijen – Horst
De heer B. Coppus – Horst
De heer L. Hesen – Horst
De heer drs. J. Schatorjé – Horst
De heer J. Kelleners – Horst
Mevrouw T. Coppus-Coppers – Horst
De heer dr. J. Janssen – Zoetermeer
De heer P. van Enckevort – Sevenum
De heer J. Houben – IJsselstein (U)
De heer J. Kurver – Horst
De heer J. Jenniskens – Horst
De heer J. Poels – Horst
De heer L. Hesen – Horst
De heer H. Hendrix – America
De heer J. Philipsen – America
Mevrouw J. Philipsen-Loenen – America
Mevrouw J. Jansen-de Mulder – Sevenum
De heer H. Schattevoet – Horst
Mevrouw A. Heuvelmans-Zegers – Horst
Mevrouw drs. Y. Hermans-Cuppen – Horst
Mevrouw R. Asselberghs-Zegers – Geldermalsen
De heer V. Asselberghs – Geldermalsen
De heer H. Bovee – Eindhoven
De heer J. Huys – Grubbenvorst
De heer R. Timmermans – Tilburg
De heer A. van Rens – Meerlo
De heer H. Nabben – Sevenum
De heer P. Voesten – Sevenum
De heer G. Billekens – Sevenum
De heer J. Hendrix – Lottum
De heer J. Lucassen – Horst
De heer B. Keijsers – Horst
De heer W. Moorman – Horst

Samenstelling bestuur LGOG kring Ter Horst per 23 2 2011

Voorzitter:

Dhr. drs. M.P.G.M. van den Munckhof, (Marcel)
Harrie Driessenstraat 3, 5961 TT Horst. Tel: (077)3981833
vdmunckhofm@gmail.com

Secretaris en vice-voorzitter:

Dhr. P.J.T. Vissers, (Jan)
Hertog Willemlaan 16, 5961 TK Horst. Tel: (077)3984140
secretariaat@lgogterhorst.nl

Penningmeester:

Dhr. P. Jakobs R.T., (Peter)
De Pelslap 7, 5961 LP Horst. Tel: (077)3985242
peter.jakobs@ziggo.nl

Lid:

Mw. W.J.G. Seuren-Keijsers, (Mien)
De Donckstraat 41, 5975 AB Sevenum. Tel: (077)4671443
pwa.seuren@home.nl

Lid:

Dhr. ing. P.J.M. Jakobs, (Pieter)
Gastendonkstraat 15, 5961 JW Horst. Tel: (077)3986873
lgog@lgogterhorst.nl

Lid:

Dhr. drs. X.C.C. van Dijk, (Xavier)
St. Josephstraat 18, 5961 GM Horst. Tel: (077)4654354
x.van.dijk@raap.nl

Lid:

Dhr. A.H. Snellen (Arie)
Nieuwe Baan 6, 5865 AN Tienray. Tel: (0478)692196
mailadres: arie48@ziggo.nl

Verspreiding convocaten/persberichten:

Dhr. drs. W.J. Moorman, (Wim)
Meterikseweg 153, 5961 CV Horst. Tel: (077)3981606
wim.moorman@hetnet.nl

Voor al uw
FIETS-REPARATIES
en 2e HANDS FIETSEN

WIEL BECKERS
RIJWIELSERVICE
Van Merwijckstraat 47
Horst

Open: ma t/m vrij 19.00-20.00 uur

Bel voor inlichtingen:
077 - 398 63 32